

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقیقت مطلق به روایت

سیدارقا بودا و شیخ محمود شبستری

www.ketab.ir

عطا مصطفائی

انتشارات نوشتار

سرشناسه	: مصطفائی، عطا، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: حقیقت مطلق به روایت سیدارتا گوتاما بودا و شیخ محمود شبستری / عطا مصطفائی.
مشخصات نشر	: تهران: نو شناخت، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۶ ص.
شابک	: 978-964-8366-38-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۴۳]-۱۴۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: بودا، ۴۵۶۳ - ۴۸۳ ق.م. -- دیدگاه درباره حقیقت
موضوع	: -- Views on truthGautama Buddha
موضوع	: شبستری، محمود بن عبدالکریم، ۶۸۷ - ۴۷۲ ق. -- دیدگاه درباره حقیقت
موضوع	: بودا، ۴۵۶۳ - ۴۸۳ ق.م. -- نقد و تفسیر
موضوع	: Gautama Buddha -- Criticism and interpretation
موضوع	: شبستری، محمود بن عبدالکریم، ۶۸۷ - ۴۷۲ ق. . گلشن راز -- نقد و تفسیر
موضوع	: حقیقت - فلسفه
	: Philosophy -- Truth
	: بودیسم - عقاید
	: Buddhism -- Doctrines
رده بندی کنگره	: BD۱۷۱
رده بندی دیویی	: ۱۲۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۷۲۳۵۶۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

حقیقت مطلق به روایت سیدارتا بودا و شیخ محمود شبستری

عطا مصطفائی

کارشناس ارشد ادیان و عرفان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

ویراستار فنی: اکرم امانی

صفحه آرا: مریم نطقی طاهری

ناظر ویراستار و صفحه آرا: لعیا هاشمی اقدام

ناشر: انتشارات نوشناخت

چاپ نخست: پاییز ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

حق چاپ و نشر محفوظ است.

انتشارات نوشناخت

۰۹۲۲۱۵۰۸۷۳۴

۰۹۳۸۹۵۱۵۹۹۳

www.noshenakht.com

info@noshenakht.com

فهرست مطالب

۹ مقدمه

فصل اول: کلیات پژوهش

۱۷	شناخت واژگان محوری
۱۷	شناخت حقیقت
۱۸	ماهیت حقیقت
۱۹	چشم انداز عرفان به حقیقت مطلق
۲۱	حقیقت مطلق در اندیشه‌ی شبستری از بعد وجودشناختی
۲۱	حقیقت مطلق در اندیشه‌ی بودیسم از بعد وجودشناختی
۲۱	در هینه‌یانه:
۲۱	در مه‌یایانه:
۲۲	منظور از بررسی تطبیقی حقیقت مطلق از نظر شبستری و بودا
۲۲	تأثیر حقیقت مطلق در انسان به لحاظ وجودشناختی
۲۳	معرفی شبستری
۲۵	معرفی بودا و سبک آرا و اندیشه‌ی او
۳۰	مکتب مه‌یایانه و هینه‌یانه
۴۰	نظام اندیشه‌ی بودا
۴۰	ابتدای شکل‌گیری اندیشه‌ی بودا
۴۰	تعلیمات تیرواده‌ای «نخستین آموزه‌های بودا»
۴۳	موضوع رنج از دید وجودشناختی
۴۵	دایره‌ی وجود
۴۶	نظریه‌ی کرمه یا کردار
۴۷	تعلیمات بودایی مه‌یایانه
۴۸	راه شناسایی
۴۹	نیروانه
۵۰	تلازم سه مفهوم ناپایداری، رنج، عدم خود
۵۰	ناپایداری اشیا = خود نداشتن اشیا = ایجاد رنج
۵۰	درنگ‌گاه اندیشه
۵۱	تفسیر مادی اندیشه‌ی بودا
۵۱	تفسیر متافیزیکی اندیشه‌ی بودا

۵۱	مبانی مقایسه‌ی دیدگاه شبستری و بودا
۵۱	معرفت استدلالی و شهودی از نظر شبستری
۵۳	معرفت شهودی و استدلالی از نظر بودیسم
۵۵	نگاهی به سوره‌ی پرگیا پارمیتا

فصل دوم: حقیقت مطلق «حق - نیروانه»

۶۱	حقیقت مطلق «حق - نیروانه»
۶۱	دیدگاه شبستری
۶۱	بدهات وجود حقیقت مطلق
۶۳	بیان ناپذیری حقیقت
۶۳	عدم اکتناه ذات حق
۶۴	وجود حق حاصل بالذات
۶۴	دیدگاه بودا
۶۴	روش سکوت در برابر پرسش از حقیقت برهمن و آتمن
۶۵	مفهوم نیروانه قبل از بودیسم
۶۶	ریشه‌شناسی لغت نیروانه
۶۶	اختلاف بر سر مفهوم نیروانه
۶۸	چهار رویکرد به نیروانه
۷۰	نگاه ناگارجونه و اشوگهوشه به نیروانه
۷۰	اشوگهوشه
۷۳	ناگارجونه
۷۴	مفهوم نیروانه در کانون پالی
۷۹	رسیدن به نیروانه با ترک خودی
۸۰	نیروانه حقیقت متضاد
۸۲	نتایج فصل
۸۲	شبستری
۸۲	دیدگاه بودا
۸۴	مقایسه‌ی اشتراکات دو دیدگاه
۸۴	مقایسه‌ی اختلافات دو دیدگاه

فصل سوم: ارتباط نفس با حقیقت مطلق

فهرست | ۷

۸۷	ارتباط نفس با حقیقت مطلق
۸۷	دیدگاه شبستری
۸۹	اندراج حقیقت در درون نفس انسانی
۹۰	من حقیقی همان وجود مطلق
۹۱	انسان جامع عوالم
۹۳	گرفتاری در حجاب خودی و خلاصی از نفس
۹۴	معرفت به عدم ذاتی خود
۹۶	دیدگاه بودا
۹۷	عدم جوهر ثابت
۹۸	کالبد انسان من حقیقی او نیست
۹۹	حقیقت من، یعنی گوهر بودایی
۱۰۰	وجود تجربی انسان در بودیسم
۱۰۱	نتایج فصل
۱۰۱	دیدگاه شبستری
۱۰۲	دیدگاه بودا
۱۰۲	مقایسه‌ی اشتراکات دو دیدگاه
۱۰۲	مقایسه‌ی اختلافات دو دیدگاه

فصل چهارم: ارتباط جهان با حقیقت مطلق

۱۰۵	ارتباط جهان با حقیقت مطلق
۱۰۵	دیدگاه شبستری
۱۰۵	عدم-خیال-ناپایداری و تجدد اشیا
۱۰۶	کثرت عوالم- نمود عوالم
۱۰۷	ناپایداری وجود اشیا
۱۰۷	حجاب تعین نفس مانع ظهور حقیقت
۱۰۸	وجود مطلق ساری در کل هستی جهان
۱۰۸	وحدت بین حقیقت مطلق با جهان
۱۰۹	وجود بی آغاز و انجام اشیا
۱۰۹	دیدگاه بودا
۱۰۹	عدم وجود اشیا
۱۰۹	ناپایداری وجود اشیا

یک قصه بیش نیست غم عشق و این عجب کز هر زبان که می شنوم نامکزر است^۱

تأمل در هستی‌های پیرامون جهان، کاری بوده است که انسان از ابتدای تاریخ تفکر بشری شروع کرده است. این که هستی ناپایدار موجودات چگونه تبیین می‌شود و سرچشمه و غایت این وجودات سیال و متغیر چیست، همواره فکر بشر را به خود معطوف کرده است. آیا هستی همین است که انسان با حواس خویش به تجربه و فهم آن می‌رسد یا در پشت این هستی‌های ناپایدار هستی یا هستی‌های پایداری وجود دارد، پرسشی است بسیار مهم که بشر متفکر همواره به آن اندیشیده است.

«بر مبنای معرفت‌شناسی سنتی، آدمی قادر بود از راه حواس و به مدد روش‌های تجربی، اشیا را چنان که هست، بشناسد و به واقعیت پی ببرد. پس از نظریه‌ی کانت در معرفت‌شناسی که بعد از او پذیرش عام یافته است، معلوم شد که معرفت، دستاورد تعامل عین و ذهن است و عامل شناسا (سوژه)، در موضوع شناسایی (ابژه) تصرف‌هایی دارد و ما با «نمود» اشیا سروکار داریم، نه با «بود» اشیا. ما نمی‌توانیم به واقعیت، آن گونه که هست برسیم، بلکه تنها می‌توانیم واقعیت را آن گونه که می‌نماید، بشناسیم. به عبارت دیگر ما با «فنون‌ها» سروکار داریم نه با «نومن‌ها». به نظر می‌رسد که در روزگار پست مدرن، بر اثر ظهور معرفت‌شناسی جدید و درهم شکسته شدن اقتدار علم و متدهای تجربی و کمرنگ شدن جزمیت و اثبات‌گرایی در علوم و اکتفا به ابطال‌گرایی راه را برای مکتب‌های عرفانی و معنوی، که انسان را به درک شهودی و یقینی فرا می‌خوانند، گشوده است»^۲.

۱. حافظ، غزل ۳۹.

۲. ضیایی، ۱۳۸۸: ۲۵۸-۲۷۵.